

Б и д л и о ѿ е к а „ К а л е н д а р ”

кнѣиѣа 140

Издавач се захваљује
Граду Новом Саду – Градској управи за културу
на финансијској подршци за објављивање ове књиге.

Copyright © 2025 Љиљана Лукић

Copyright © 2025 за Србију, АГОРА

Ова публикација се у целини или у деловима не сме умножавати, прештампавати или преносити у било којој форми или било којим средством без дозволе аутора или издавача, нити може бити на било који други начин или било којим другим средствима дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге задржавају аутор и издавач по одредбама закона о ауторским правима.

Ставови аутора изнети у књизи не изражавају ставове органа који је доделио средства за суфинансирање.

ЉИЉАНА ЛУКИЋ

СЕПТЕМБРИНА

Обичне и необичне љриче

ШОПЕН У КУПАТИЛУ

Ева извуче ноге из папуча и закорачи у каду. Вода је била пријатна и мирисала је на борове иглице. Зелена боја продијала се изван пене која се гомила на површини. Млада жена најпре седе, а онда прилеже у кади тако да јој вода покри тело. Вирила јој је само глава коју је мало издигла да јој се не скваси коса. – Како је лепо! – помисли и мазно се протегну. Пахуљица од пене прхну јој на чело и склизну у каду.

У купатилу је било топло и Ева осети радост због тога. Погледа око себе. Нежне плочице плаве боје, уоквирене цветним узорком, увек су привлачиле њен поглед. Ногама је разбацивала пену по њима и уживала у стварању белих туфни од сапунице које су падале по плочицама да би се убрзо потом истопиле и нестале. – Како су кратковеке! – помисли Ева и окрену се на бок. Доби жељу да заплива, онако одистински, као тог лета на мору. Замишљала је хрид на коју се пењала, кад би се заморила од пливања, настављајући да посматра плаво-зелену боју морске површине која јој је увек уливала неку зебњу због своје тајанствености. Али учини јој се да јој је сад пријатније: нема сунца које пржи ни умора од пливања. Ни оног, у подсвести, увек присутног страха од морског пса који се може појавити даље од обале, куд она обично плива. – Како је дивно! – шаптала је Ева уживајући у потпуној опуштености и тишини. Напољу пада

снег, хладно је, а, ево, у тој малој оази, заборавља се на не-
угодност зиме и ужива у топлоти.

Ипак, мало активности неће бити наодмет. Из
шкољке са стране дохвати сапун и меки сунђер и добро
га насапунавши поче да трља руке, леђа, груди. Осети
како јој срце снажније дије, а кожа постаје затегнутија и
чвршћа. Прамен косе, који је на темену скупила укосни-
цом, паде јој на чело. Уплашивши се да јој се не поквари
фризура, Ева изађе из каде, пребаци преко тела огртач и
пође у предсобље да из плакара извади капу за купање.
Нађе је одмах и стави на главу, гунђајући притом што то
није одмах урадила. Примети на полици транзистор,
упали га и понесе у купатило. Спикер је најављивао Шо-
пенову музику.

– Дивно! – помисли Ева, збаци огртач и журно бућну
у каду. Осети прелаз у температури, али јежења коже
убрзо нестаде. Доли из славине још воде и умири се упи-
јајући звуке музике. Препозна познату мелодију: Етида
„Tristesse”. Волела ју је и често слушала. Знала је редослед
мелодија на плочи и зажелела да их све чује. Очекивала је
с нестрпљењем звуке „Валцера” и кад их је зачула, била је
сигурна да радио емитује музику с плоче коју је и она
имала. Затвори очи и препусти се маштању. Видела је
огромну салу за плес и себе у белој чипканој хаљини и
балетским ципелицама на ногама. Она је Жизела и
клизи на врху прстију по паркету који се губи негде у не-
доглед. Радовала се што ће те вечери у Народном позо-
ришту опет гледати „Жизелу”, коју је обожавала.

Тактови „Прелудија” прекинули су је у замишљеној
фигури. Одједном киша! Јесу ли то сузе природе? Ено у
углу, за малим секретером, Жорж Санд нешто грозни-
чаво пише. Шопен је за клавиром. Осећа да му се у гру-

дима нешто надима, ломи. Свеће у свећњацима сабласно титрају. Да ли то демони лутају Валдамом? И та проклета киша! С њиховом љубављу је свршено. То су његове сузе што се сливају низ стакла. Он ће полудети! Зар мора иструнути у том паклу? Има ли излаза?

Еву хвата језа. Долива још топле воде. Да, то је такође „Прелудиј”. Овај је сасвим другачији. На почетку је нада. Увек је нада на почетку. Ипак, можда није сваки дан кишан? И сигурно није. Долива још топле воде. Тако, сад је боље. Следећи „Валцер” јој враћа оптимизам. Заковитлати се у игри! Не мислити ни на шта друго него на музику! У плућима узбуђење. Талас радости! Задовољство расте. Некоме овити руке око врата и пољубити га нежно, полако. Сребрне јелке нестају у даљини. Пахуљице слећу лагано. Бели и црни лабуд клизе на врховима прстију. Трепере. Снег све више пада. Хоће ли их замести? Али – не.

На реду је „Ноктурно”. Лете беле и црне дирке. Звуци срца и клавира су једно. У тренутку кад се човек и природа стапају, то је хармонија. Да ли трептај њене душе има неку резонанцију? Одлепшати и нестати попут паперја маслачка! Стопити се с природом не остављајући никакав траг! Само звук пролаза кроз етар и онда тишина до новог звука.

Музика је престала. Спикер најављује вести. Ева пушта воду из туша. Капљице пршћу уз шум на све стране. Туширати се дуго, уз масажу гуменом рукавицом, док кожа не постане црвена. Та музика ју је сасвим занела. Да ли да оде поново на Мајорку? Не, овог лета ће у Грчку. Играће уз звуке бузукија. И говорити: – Сагапо. – Волим те – понавља, док кожа почиње да бриди. Затвара туш и

излази из каде на чураву простирку. Дохвата пешкир и меко тапше њим по телу.

– Добро је што су прошле вести – мисли Ева. – Да ли ће икад престати ти ратови? Увек у неком делу света. Гаси транзистор. Кад би свет био састављен само од онога што волимо!

Прилази огледалу и на малом столу тражи крему којом би се намазала.

Сваки пут кад то чини, као дете, ужива у лепо обликованим бочицама и посудицама козметичких препарата. Дохвата једну и чита крупна слова: „SKIN LIFE CREAM HELENA RUBINSTEIN”. Отвара поклопац једне посуднице и утрљава лагано крему, најпре у лице и врат а онда у руке и груди. Затим загледа лице у огледалу тражећи ситне, готово невидљиве боре. Нанесе четкицом контактено руменило на образе и сети се рекламе коју је о тим препаратима прочитала у једном женском листу: „Нова, попут свиле, глатка текућа шминка са сивилом Liquid Silk Fondation даје вашој кожи свиленкаст изглед младости.” Зашто је баш то запамтила? Увек памти неважне ствари. Крејоном појача обрве и нанесе мало сенке на капке. Дохвати меки, плави огртач који је висио на вратима, обуче га и стегну гајтаном од плавог свиленог конца. Тек тада скиде капу за купање, пустивши да јој се дуга плава коса, исфризирана у локне, распе по раменима. – Добро је што се није поквасила – помисли и очешља се лагано.

Још једном баци поглед у огледало и, задовољна својим изгледом, изађе из купатила. Са зида у соби смешила јој се Ботичелијева Венера.

ГЛАС АМАНДЕ РЕБИЋ

Уставши у освит зоре, Нићифор изађе на веранду своје куће, обавијене дршљаном. На даскама, скоро већ иструлелог пода, учини му се да је угледао малог, сасвим малог гуштера, који је, промигољивши се, замакнуо за лишће. То се десило у магновењу тако да је Нићифор, само по дрхтају лишћа, био сигуран да је гуштер ту. Нићифора подиђе језа, јер је мрзио све гмизавце из разлога што их се бојао, а змија се, управо, ужасавао.

И тај дршљан му је сметао и изазивао у њему нелагодност (јер ко зна шта у себи крије?!), али жена му није допуштала да лозу почупа и тако се ослободи густиша који је у њему изазивао потајни страх.

Уосталом, Нићифор је већ дуже време попуштао у бучним расправама с Полексијом, не зато што му је жена и што је непокретна него стога што га се више ништа у животу није тицало.

Јер, већ две године отприлике, Нићифор живи у неком свом свету и ни сам не зна какав је то свет ни куда га води.

А све је почело једноставно, сасвим обично. Сусетка Марија, која је тражила од свих да је зову Аманда, и коју због њене дебљине није подносио, позвала га је да јој закоље певца. Петар, њен муж, није био код куће, а сусетки се журило да припреми јело за госте који су јој изненада банули у кућу.

Нићифор никад није клао живину ни у својој кући, али на Амандину молбу није хтео да се покаже као кукавица и изјави да се боји и живог петла а камоли да сме да га усмрти.

Но кад му је Аманда додала сатару и наредила: – Сеци! – он је скоро механички послушао, али пре него што је замахнуо сатаром, петлова глава је одлетела у траву и крв је обилно полила и Аманду и Нићифора.

– Неспретњаковићу! – викнула је Аманда пружајући му неку стару крпу да се обрише.

Враћајући јој крпу уздрхталим рукама, Нићифор је приметио да су јој очи дубоке, црне и сјајне као купине при подневном сунцу. Стресао се од страха и истрчао из њеног дворишта као да га неко гони, зарекавши се да ту више никада неће доћи.

Од тада што год би радио, чинило му се да је то по Амандиној заповести и да она управља његовим мислима и понашањем. Да је то тачно, знао је по поступцима које је чинио а да му они, иначе, никад не би пали на памет.

Најпре је занемарио Полексију, притом потпуно заборавивши на слику бомбардовања кад је, заправо, своју жену спасио од сигурне смрти, извукавши је испод срушеног зида њихове куће. Оно што је довело до Полексијине непокретности и тешке трауме за њих обоје он не само да више није сањао него му је потпуно ишчилило из свести. У женину собу све је мање залазио а и кад би били заједно, на њена питања одговарао је невољно или потврђивао и оно на шта би се очекивао негативан одговор.

Срећом, нашло се жена из суседства које су помагале у кући и опскрбљавале и Полексију и њега. У то ратно

време ни саме нису имале много, али Нићифор и Полексија нису много ни јели: понеки печен кромпир или мало пуре и козјег млека. Полексија је, и не питајући више Нићифора, продавала у бесцење винограде које је добила у мираз, схватајући да ју је снашла двострука трагедија: не само да је сама непокретна него јој је и муж, ваљда, од страха, након узастопног домбардовања, скренуо с памети.

Нићифор је био срећан што га Полексија оставља на миру и стално је покушавао да се ослободи оног Амандиног: – Сеци! – али му то није полазило за руком. Најгоре је било што ни ноћу није могао да се одмори. Сањао је кошмарне снове и дебелу Аманду са оним својим као гарцрним очима. Али ни буђење није могло да га ослободи Аманде. Она је управљала свим његовим поступцима. Ако би почео халапљиво да једе, Аманда га је упозорава-ла да је то непристојно и да то не чини. Ако би одлучио да обуче белу кошуљу, Аманда му је нудила плаву, ако би улицом ишао полако, она би му довикивала да пожури и, уопште у свему, увек другачије него што је мислио.

Није могао да се начуди како га је натерала да сваке недеље иде на службу Божију у Цркву Св. архангела Гаврила, која је била на периферији града и до које се пењало уз седамдесет и седам степеница, кад је до тада увек одлазио у Цркву Св. Николе, која је недалеко од његове куће и има свега три степеника. И то се све дешавало њему, Нићифору, који ни војску није служио због урођене срчане мане!

Зато је јео све мање и све теже спавао. Оно Амандино: – Сеци! – постало је његова страшна мора. Не зато што је он заклао петла него зато што је сигурно знао да то није учинио: петлова глава се откотрљала на Амандин

узивик. И то је оно што је изазивало сулуди страх у Нићифору. Шта ако је заиста тако? Или му се то, ипак, само причинило?

У Нићифоровој глави ројило се безброј питања на која није могао да нађе прави одговор. А онда као кроз сан почео је да се присећа како му је Полексија некада давно причала да Аманда има неке чудне особине. У стању је да погледом подигне кашику са стола, те се чини као да ова лебди у ваздуху. Нићифор то сам додуше никад није видео, али се о томе једно време много причало, па су чак неки ишли до Аманде да се у то лично увере. Но како се број тих знатижељника повећавао, Аманди је муж забранио да демонстрира те своје чудновате способности.

– Вештица! – узвикнуо је гласно једнога дана Нићифор облачећи у подруму неке старе гумене чизме. Стресао је прашину с печачког прибора и понио га са собом.

– Нећеш, ваљда, на пецање по оваквој врућини? – довикнула му је Полексија видевши га из кревета кроз отворен прозор.

Нићифор јој није одговорио. Изашао је на улицу која је у тим подневним часовима била скоро пуста. Убрзо се нашао на дугом прашњавом путељку који је водио до реке. Сунце је лудачки пекло, али Нићифор се није обазирао на то. Јер, он је ишао за неким унутрашњим гласом који је долазио ко зна одакле. Да ли је могао да се одупре том гласу? Да ли је могао да не слуша наређења која су му стизала? Ко зна? Он сам то није знао. Радио је онако како му је заповеђено.

А кад је стигао до реке, мислио је да ће му срце препући. Дахтао је од врућине као пас и скоро се срушио под једно дрво да предахне. Неколико мува зунзара долетеше

однекуд и зауставише се у кругу над његовим теменом. Нићифор покуша да их растера, али се оне опет скупише у истом оном поретку.

Бесан, Нићифор пође да потражи друго место.

– Овамо, овамо! – чуо је неки глас из реке.

Нићифор загази у плићак. Вода је била млака, скоро топла, неколико рибица једва приметних, пливало је по њој.

– Ближе! Ближе! – сада је већ препознавао Амандин глас.

Нићифор загази у воду до кољена.

– Кукавице! Не смеш даље! – смејала се Аманда и он осети бес према себи.

– Зашто не смем? Зашто да увек робујем обзирима? Смем ја све.

И, просто се баци у воду. Као из подсвести, окрзну га мисао да не зна да плива, али снажна матица одмах га повуче ка дубини. Вода заклокота, а затим се опет све умири.

На обали остаде прибор за пецање крај којег се мотао мали гуштер.

Високо горе у ваздуху летео је рој зунзара.

СЕПТЕМБРИНА

– Септембрина! – звала сам је. – Септи, докле ћеш тако? Испити су пред вратима, а ти на њих и не мислиш.

– Како да мислим? – одазвала се Септембрина стојећи крај отвореног прозора.

– Видиш ли ову лепоту? Трава изцикљала, дрвеће пропупело, а у ваздуху мирис јасмина. Место ме не држи, разумеш ли? Па није ми сто година!

Покуњено обарам главу: па није ни мени, ваљда, сто година, али знам да морам да учим. Не треба та Септембрина баш да вређа. И на крају, шта ме брига што она не учи! Довољно је зрела да зна шта треба да ради.

– Извини, Малецка – грли ме Септембрина – знаш да ми је језик чупав. Не могу никако да га очешљам, као ни косу која је одраз моје душе: уврнута, па, ето ти!

Док се Септембрина чешља, посматрам је: висока, витка, дуге црне коврцаве косе због које је газдарице отпуштају већ након месец-два, јер колико само воде и струје потроши пошто се купа и косу пере сваки дан а фен јој ради по сат док косу осуши. Зато Септембрина чим остане без стана, досељава се у Студентски град, где дели кревет са мнош.

И све би било добро да имамо исти биоритам: док ја дању идем на предавања и учим све до поноћи, једва чекајући да легнем, Септембрина дању спава, а ноћу излази у провод. Седам дана и нови младић, јер је то граница до које она може с неким да издржи. На факултет готово и

да не одлази а кад оде, доводи професоре „до лудила”. Уписала је француски језик и присуствује понеком часу, али пише текст ћирилицом. Чуди се књигама које сам набавила (студирамо исто), и листа их док лакира своје лепе дуге нокте. Ако јој се лак притом размрља, баца књиге говорећи да се нико није од њих овајдио.

Смејем се јер то о књигама слушам од Септембрине откако се знамо, од првог разреда гимназије. Тада се она звала Лепосава а Септембрина је постала након доласка на студије. Био је септембар мјесец и она је једног дана изјавила да се одриче свог „досадног и стереотипног имена” и да хоће ново, привлачно и необично. Пошто је био септембар, сетила се да би име Септембрина било сасвим прикладно за њу, а ако бисмо је још звали Септи, име би добило и сексуални призив.

Ми, њене другарице и другари, нисмо имали ништа против, тако да наши нови познаници нису ни знали њено право име. Ипак, мора се признати да је име Септембрина деловало чудно и није било особе која се не би изненадила кад би га чула. А то је Септи и хтела да постигне.

– Изненађење – говорила је – то је оно право. У животу стално треба стварати нешто ново, запањујуће. Живот је толико бесмислен, а поред тога и досадан, да га једино изненађења могу спасити.

Сама Септембрина непрекидно нам је приређивала изненађења. Обоји косу у наранџасто, пришије део подставе на лице капута, обуче једну црну а једну тамноплаву ципелу, на огледалу изнад умиваоника кармином исцрта срце, донесе однекуд зрна пшенице и проспе их по стану (што је газдарице излуђивало!), по постељини лаком пише: „Волим те!” и хиљаду таквих глупости.

– Докле ћеш се лудирати? – прекоревам је, на шта ми одговара да нисам ни њена мајка, ни старија сестра, ни, не дај Боже, газдарица него да би било боље да и ја имам сличне идеје јер – где би нам онда био крај!?

Објашњавам Септи да је све то лепо и симпатично, али да јој то неће помоћи да положи испите. Жалим је јер знам да је интелигентна и да има добру меморију.

– Нисам ћурка да се закопам у те скрипте – каже Септи. – Хоћу да осетим пуноћу живота, баш сад кад сам у најбољим годинама. Хоћу да преуредим свет. Морам урадити нешто чега ћу се сећати кад остарим.

Некад ми се чини да је Септембрина заиста у праву. Напољу је лепо време, Септи се одвезла на веспи са новим изабраником, сигурно ће и на игранку, а ја се лишавам свега тога. Дође ми да и ја обојим косу у наранџасто, да обучем џемпер наопако или пришијем део подставе на лице капута. Али ако то урадим, можда нико неће ни приметити, можда ће рећи да сам луда, али кад Септи то учини, сви причају како је то „шик” и љубе је што се досетила. Септи је генијална – закључујем – а генијалност није сваком дата.

Прошле су године и готово сам заборавила кад сам била студенткиња. Једног дана ми звони телефон и чујем познати глас:

– Јеси ли ти, Малецка? Како си?

– Септи! – прође ми муњевито кроз главу. – Септембрина! – Нисам је видела годинама.

– Септембрина! – кажем усхићено. – Где си? Шта је с тобом? Што се не јављаш?

– Жива сам – одговара – а то је главно. И здрава, а и то је велики плус.

Све што знам о Септембрини је да није завршила факултет, да се удала за неког аутомеханичара и да је родила сина. Живи у неком малом месту, не знам ни ком.

– Знаш да сам се развела – прича ми Септембрина – а син ми се данас уписао на факултет. Зато сам те и позвала. Сетила сам се наших студија.

– Је ли ти син налик на тебе? Хоће ли и он да промени свет?

– Бољи је. Зато ће успети.

– Пише ли и он ћирилицом француски?

– Да, али енглески.

– Прави син своје мајке.

– Него шта! А твоја ћерка? Шта она студира?

– Уписала се на Електротехнику.

– Знаш шта, Малецка. Супротности се привлаче. Било би ми драго да нам се деца сретну.

– И мени, Септи. То би већ била комбинација која би могла да промени свет – рекох смејући се.

Хтела сам још да ћаскам са Септембрином, али се ве- за нагло прекину. Нисам знала да ли је то било случајно или намерно. А нисам много ни размишљала о томе.

Кад ми је ћерка дошла са Бруцошке вечери, сијала је од задовољства.

– Мама! – хвалила се. – Упознала сам једног дивног друга. Замисли, зове се Септембрино. Мало је откачен, али иначе је срце. Свим другарицама се свидео.

– Хоће ли и он да промени свет?

– Он га већ мења.

– Идем мало да прошетам – довикнула сам ћерци.

Град се тек будио. Трава је била спарушена, лишће опало, али ми се чинило да однекуд допире мирис јасмина. Тај мирис чекао ме „сто година”. Време је да и ја у њему мало уживам.